

5RE403: Finance EU, čistá pozice ČR

Veřejné finance EU – mezinárodní dimenze

EU - Politika soudržnosti:

- **konvergence (sblížení)**
- **regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**
- **evropská územní spolupráce**
  - příhraniční
  - nadnárodní
  - mezinárodní

→ hl. nástroje:

- Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF)
  - Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond

Zásady použití:

- **účelovost**
- **hospodárnost**
- **cílevědomost**
- **užitečnost**
- **efektivnost**

→ financováno výdaji rozpočtu EU

- Společná zemědělská politika (tradiční)

→ rozvoj venkova → fondy

Mimo:

- **Fond solidarity** – mohou čerpat i nečlenské země na likvidaci následků katastrof
- **Evropský investiční fond**

Principy:

- solidarita
- subsidiarita
- proporcionalita → vztah k financování domluveného programu rozvoje EU

Charakter politiky:

- společná
- sdílená
- dílčí

→ Operační programy → základní prováděcí dokumenty orientované na konkrétní tematický okruh nebo určitý region soudržnosti

→ Programy přeshraniční spolupráce

→ Programy územní spolupráce

→ Program rozvoje venkova

Prostředky EU pro období 2014–2020 → prostř. víceletého finančního rámce (finanční perspektivy) → členěn do šesti výdajových okruhů

Prostředky pro politiku soudržnosti → Okruh 1 – Inteligentní růst podporující začlenění:

→ podokruhy:

- 1a – Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost (financuje programy zajišťované přímo Evropskou komisí či evropskými agenturami → Horizont 2020, COSME, Galileo, Copernicus Erasmus pro všechny, Sociální změna a inovace, programy spojené s fiskální a celní unií (*Fiscalis*, *Customs*, *Anti Fraud*) apod.
- 1b – Hospodářská, sociální a územní soudržnost → Politika soudržnosti prostřednictvím Evropských strukturálních a investičních fondů (EFRR, ESF a Fond soudržnosti) + výdaje na Iniciativu na podporu zaměstnanosti mládeže a Fond evropské pomoci pro nejvíce deprivované osoby

→ Okruh 2 – Udržitelný růst: přírodní zdroje → zbývající ESIF programy → financovány v rámci společné zemědělské a rybářské politiky

Rozpočtová politika

→ **Společný rozpočet EU** → posílení rozpočtových pravomocí Evropského parlamentu

Roční rozpočet EU → základní finanční plán EU → vyrovnaný rozpočet → výdaje nesmí přesáhnout stropy dané víceletým finančním rámcem + → limit vlastních zdrojů stanovený na 1,23 % HND EU a posledních dvou programových obdobích roční výdaje společného rozpočtu EU dosahují průměrně pouze **1 % HND EU**

Funkce:

- alokační
- omezeně redistribuční spravedlnost → viz výdaje – solidarita (X příjmy – viz z DPH – regrese)
- omezeně stabilizační → viz zemědělská politika EU, politika soudržnosti

Rozpočtový rok začíná 1. 1. a končí 31. 12.

Rozpočet EU – rozpočtové zásady:

- **roční rozpočet** – každoroční sestavování – rozpočtové období – kalendářní rok → přiděly na:
  - platby – na daný rok (resp. vztah i k předchozímu roku)
  - závazky – tzn. operace překračující rozpočtové období
  - rozdíl je: nevyrovnané závazky (viz časový nesoulad peněž. toků)
- **sedmileté rozpočtové prognózování**
- výdaje neporostou rychleji než příjmy

- **vyrovnanost** → nemůže být deficitní a tedy ani nástrojem stabilizační politiky
- jednota → **jeden společný rozpočet EU**
- věrnost zachycení → specifikace položek – **jednotné třídění položek rozpočtu EU**
- **hospodárnost** → řádné finanční hospodaření, financování nezbytných výdajů za nejvýhodnější vstupní ceny, užitek a efektivnost → efektivní vztah mezi vstupy (zdroji) a výstupy (výsledky); měřitelnost
- účinnost → **financování cílených programů a projektů**, dosažení plánovaných výsledků (a spolufinancování)
- **solidarita** → přerozdělování mezi členskými zeměmi → **čistá kladná pozice** (viz i ČR) X **čistá záporná pozice**
- průhlednost → **kontrola**
→ monitorování ex ante i ex post
→ konsolidovaná účetní závěrka + zpráva o finančním řízení → zveřejňování v Oficiálním věstníku EU
- **klauzura** – do rozpočtu EU jsou zahrnovány jen příjmy od členských zemí
- **no-mail** – rozpočet EU nelze použít na financování deficitů členských zemí
- **publicita** → viz Oficiální věstník EU
- účetní jednotka – **rozpočet v EURO** (v minulosti i jiné měn. jednotky)

Pravidlo čerpání: N + 2 (do r. 2010 N + 3)

Rozpočtový proces → rozpočtová procedura

→ Komise (listopad – prosinec) → dohádovací řízení → předběžný návrh rozpočtu → rozpočtový výbor a Výbor stálých zástupců (COREPER), po schválení návrhu rozpočtu v EK předložen Radě ministrů financí (ECOFIN) → Rada → diskuse + Evropský parlament → dohádovací řízení o povinných výdajích → Dohádovací výbor → první čtení v EP → návrh úprav povinných výdajů, změna nepovinných výdajů → dohádovací řízení → druhé čtení → schvalování (kvalifikovanou většinou) → následující prosinec → Předběžný návrh rozpočtu je doplněn o tzv. Výkazy činností (Activity Statements) zdůvodňující požadavky na prostředky v každé rozpočtové kapitole → rozpočet schvalován v EP kvalifikovanou většinou → plnění rozpočtu → Generální ředitelství pro rozpočet; účetní oddělení Komise + Evropský účetní dvůr (EÚD)

Příjmy rozpočtu EU:

- **vlastní zdroje:**
→ tradiční: od r. 1971 příjmy z cel → společný celní sazebník a dávek na zeměděln. produkty;
→ pozdější – od r. 1980: příjmy z výnosu DPH vybrané v členských zemích → postupné snižování na 0,5 %, nyní jednotnou sazbou 0,30 % z harmonizovaného vyměřovacího základu DPH každé členské země - vyměřovací základ pro tyto účely je limitován 50 % hrubého národního důchodu (HND) každého státu; příjem z DPH tvoří cca 10 - 13 % celkových příjmů (v minulosti cca 30 %); 25% si členské země nechávají na správu a výběr DPH;
→ od r. 1988 příspěvky čl. zemí z hrubého národního produktu → postupně zvyšován na 1,24 % HNP - tvoří cca 70-74 % příjmů;
- **ostatní příjmy** – cca 1 - 6 % → příjmy z daně z příjmů zaměstnanců v orgánech a úřadech EU; příp. přebytky z minulého roku; přijaté úroky atd.
- **sankční pokuty** – viz z porušení pravidel Paktu stability a růstu

→ pro některé země schváleny korekce příjmů v závislosti na jejich čisté pozici - viz rabat Velké Británie + snížení odvodů z HND pro Nizozemí, Švédsko, Dánsko (v cenách r. 2011); snížení sazby z odvodu zdroje z DPH pro SRN, Nizozemí a Švédsko (0,15 %)

→ členské země zdroje se odvádějí měsíčně, a to ve výši 1/12 stanovené v rozpočtu EU pro každou členskou zemi na základě výzvy Evropské komise (call for funds) → plynulost příjmů společného rozpočtu

→ v ČR jsou odváděny prostřednictvím kapitoly - SR Všeobecná pokladní správa; podíl na výnosu z cel je převáděn z mimorozpočtového účtu, kam vybrané clo plyne a podíl (20%), který si nechává ČR na krytí nákladů spojených s výběrem cel se převádí do příjmů SR

Rozhodovací pravomoci u výdajů rozpočtu EU:

Výdaje:

- povinné – z právních závazků vyplývajících ze Smluv či právních aktů → Rada
- nepovinné → Parlament

- Závazné rozdělení: → **výdaje:**
  - výdaje **administrativní** (správní)
  - na financování **společné zemědělské politiky**
  - na financování **rozvojových programů EU** – ESIF - strukturální fondy, fond soudržnosti ...
  - na **vnitřní a zahraniční politiku**
  - ostatní
  - rezervy

Význam rozpočtové prognózy → **Finanční perspektiva** (rozpočtová prognóza) → **Víceletý finanční rámec** → je přijímán **meziinstitucionální dohodou**, tj. dohodou mezi EK, EP a Radou EU

→ stanoví výši **přídělů na závazky**, celkové výdaje pro jednotlivé roky jsou uvedeny ve formě **přídělů na platby**

→ výdaje – viz okruhy → na:

- udržitelný hospodářský růst, soudržnost a konkurenceschopnost
- ochrana a řízení přírodních zdrojů a zemědělství
- občanství, svoboda, bezpečnost, právo
- EU – partner – vnitřní a vnější politika
- administrativní výdaje
- kompenzace, vyrovnávací platby

- rezervy

Členské země → čerpání prostř. OP a dalších programů (viz výše); pravidlo: jeden program = jeden fond

Platby z rozpočtu EU na jednotlivé OP provádí EK v závislosti na dostupných finančních prostředcích → formou

- předběžného financování,
- průběžných plateb a vyplacení ročních zůstatků,
  - příp. pozastavení plateb
- vyplacení konečného zůstatku.

ČR: Platebním a certifikačním orgánem → ústřední orgán státní správy zodpovědný za celkové finanční řízení prostředků poskytnutých ČR z rozpočtu EU; pro EFRR, FS, ESF a ENRF pověřen odbor Národního fondu Ministerstva financí ČR

Kapitolní členění:

- I – Parlament
- II – Rada
- III – Komise
- IV – Soudní dvůr
- V – Účetní dvůr
- VI – Ekonomický a sociální výbor

→ výdaje rozpočtu EU → tradičně na společnou zemědělskou politiku (zhruba 40 % výdajů společného rozpočtu, v letech 1968 – 1975 to bylo až 93 % společného rozpočtu) a strukturální operace → prostř. **evropských strukturálních a investičních fondů** + mimo tyto fondy specificky zaměřené nadnárodní fondy, například Fond solidarity (mohou z něho být poskytnuté finanční prostředky i nečlenským zemím), Fond pro přizpůsobení se globalizaci, Rezerva pro mimořádné události a Nástroj pružnosti, pro financování rozvojové pomoci → Evropský rozvojový fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Azylový, migrační a integrační fond → jsou mimo finanční rámec EU

EU → kordinace daňových politika čl. zemí

- přímé daně v pravomoci čl. zemí, snaha stanovit společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (daně korporací)
- sjednocování sazeb u nepřímých daní, zejména u specifických spotřebních daní

→ tlak na **vyšší hospodárnost, cílevědomost** v použití fin. prostředků, užitečnost, efektivnost výsledků

→ **protidluhová politika** – viz Maastricht. kritéria

→ financování programu **Evropa 2020** → **strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění**;

→ **měřitelné cíle**:

- zaměstnanost
- výzkum a inovace
- změna klimatu a energie
- vzdělávání
- boj proti chudobě

+ **Iniciativy**

- inovace v Unii
- mládež v pohybu
- digitální program pro Evropu
- Evropa méně náročná na zdroje
- průmyslová politika pro éru globalizace
- program pro nové dovednosti a pracovní místa
- evropská platforma pro boj proti chudobě

Pakt stability a růstu → Maastricht. kritéria pro deficit a veřejný dluh (+ tři další mimo veřejné finance)

- kritérium možného hosp. poklesu 0,75 % - 2 % s výjimkou mimořádného poklesu
  - fiskální kritéria →
    - monitorování rozpočtového hospodaření
    - včasné varování ze strany EU
    - přijetí opatření
      - program stability pro země v EMU (Eurozóna)
      - konvergenční programy → pro ostatní členské země
- Jsou-li neúčinné, pak sankce

→ porušení → **sankce**:

- **peněžité sankce** → složení **neúročené kauce** ve výši 0,2 – 0,5 % HDP, která se vrací po splnění Maastricht. kritérií do dvou let, po dvou letech kauce propadá a mění se **v pokutu**
- **nepeněžní sankce**

Eurozóna

→ **stabilizační programy** pro splnění fiskálních limitů

Pakt euro Plus → vychází z existujících nástrojů Paktu stability a růstu + strategie Evropa 2020

→ zvýšení konkurenceschopnosti, zamezení vzniku nerovnováhy → **posílit finanční stabilitu**

→ **posílit udržitelnost veřejných financí**, jejich ozdravení při současné udržitelnosti důchodů, zdravotní péče a sociálních dávek

→ **podpora zaměstnanosti**

→ **udržitelné zadlužení**

→ **regulace finančního sektoru** a dohled nad ním → efektivnost a současně bezpečnost finančních trhů – viz po poslední finanční krizi

→ návrh na daň z finančních transakcí

→ členské státy se zavázaly informovat své partnery o záměru přijmout významné hospodářské reformy, konzultovat s ostatními zeměmi obsah reforem, které mohou mít dopad i na jiné země

→ r. 2012: Smlouva o stabilitě, koordinaci, řízení → dopad na národní legislativy;
strukturální deficit do 0,5% HDP

→ **záchranné mechanismy** → spolupráce s MMF

Tabulka: Rozpočet EU na rok 2017 a 2018 (v mil. EUR)

	Rozpočet 2017		Rozpočet 2018		Rozdíl 2018/2017	
	Závazky	Platby	Závazky	Platby	Závazky	Platby
Inteligentní růst podporující začlenění	75 398,8	49 393,8	77 533,7	66 624,5	2,75%	25,86%
1a Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost	21 312,2	19 320,9	22 001,5	20 097,2	3,13%	3,86%
1b Hospodářská, sociální a územní soudržnost	54 086,6	30 072,9	55 532,2	46 527,3	2,60%	35,37%
2. Udržitelný růst: přírodní zdroje	58 569,1	54 120,9	59 285,3	56 083,8	1,21%	3,50%
3. Bezpečnost a občanství	4 284,0	3 224,3	3 493,2	2 980,7	-22,64%	-8,17%
4. Globální Evropa	10 437,1	9 055,8	9 568,8	8 906,1	-9,07%	-1,68%
5. Administrativa	9 394,5	9 394,6	9 665,5	9 666,3	2,80%	2,81%
Celkem	159 831,5	126 770,7	160 113,5	144 681,0	0,18%	12,38%

Pramen: MF ČR

Tabulka: Víceletý finanční rámec na léta 2014 – 2020 (v mil. EUR v běžných cenách)

VÍCELETÝ FINANČNÍ RÁMEC 2014 – 2020

<i>mil. EUR v běžných cenách</i>	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
1. Inteligentní růst podporující začlenění	63 972	66 812	69 304	72 342	75 270	78 751	82 466	508 918
1a Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost	16 457	17 553	18 345	19 794	21 095	22 927	25 026	141 197
1b Hospodářská, sociální a územní soudržnost	47 434	49 171	50 864	52 447	54 065	55 707	57 316	367 005
2. Udržitelný růst: přírodní zdroje	59 304	59 598	59 908	60 191	60 267	60 344	60 422	420 035
výdaje na přímé platby a tržní opatření	44 130	44 368	44 628	44 863	44 889	44 916	44 942	312 737
3. Bezpečnost a občanství	2 179	2 246	2 378	2 514	2 655	2 801	2 950	17 723
4. Globální Evropa	8 335	8 750	9 142	9 432	9 824	10 269	10 509	66 261
5. Administrativa (správa)	8 721	9 076	9 483	9 919	10 346	10 787	11 254	69 585
6. Kompenzace	29	0	0	0	0	0	0	29
Závazky celkem	142 539	146 482	150 215	154 398	158 363	162 952	167 602	1 082 551
Platby celkem	135 866	141 901	144 685	142 771	149 074	153 362	156 295	1 023 956

Pramen: MFČR

Od svého vstupu do EU má ČR kladnou čistou pozici, ČR z rozpočtu EU získává více peněz, než kolik do společného rozpočtu odvádí, je **čistým příjemcem**

→ **čistá rozpočtová bilance členského státu neboli čistá pozice** vyjadřuje rozdíl mezi příspěvky do společného rozpočtu EU a objemem finančních prostředků, který z něj daný stát prostřednictvím různých politik a programů získává zpátky

Čistá pozice ČR → 2004 - 31. 12. 2017:

Celkové příjmy: 45 572,0 mil EUR;

Celkové platby: 19 267,4 mil. EUR – 515 794,1 mil. Kč

Česká republika získá v rámci politiky soudržnosti na období 2014 – 2020 více jak 20,5 mld. EUR v cenách 2011, tzn. 23,1 mld. EUR v běžných cenách, což představuje 4. nejvyšší alokaci na obyvatele

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

